CM8-13 Irreverent Judges - דיינים: להצטרף עם רשע

Shavuos (30b)

תנו רבנן... — The Rabbis taught in a Baraisa:... ... תנו רבנו שיודע בחבירו שיודע בחבירו שהוא גזלן — From where is it derived that a judge who knows that his fellow judge is a thief, בחבירו שהוא גזלן — and similarly, that a witness who knows that his fellow witness is a thief, ... מנין שלא יצטרף עמו — from where is it derives that he should not join him, even though he knows that the verdict or the testimony is correct? — תלמוד לומר — For [the Torah] states: .. "מדבר שקר תרחק" — From falsehood you shall distance yourself.

Sanhedrin (23a)

עַפִּי הָדִּעַת שֶׁבִּירוּשָׁלַיִם עוּשִׁין — It was also taught so in a Baraisa: בַּדְּ הָיוּ נְקְיֵּי הַדְּעַת שֶׁבִּירוּשָׁלַיִם עוּשִׁין — It was also taught so in a Baraisa: בּיִר הַדְּעַת שֶׁבְּירוּשָׁלַיִם עוּשִׁין בַּיּרוּשָׁלַיִם עוּשִׁין בַּיִּרוּשָׁלַיִם עוּשִׁין בַּיּרוּשָׁלַיִם עוּשִׁין בַּיּרוּשָׁלַיִם עוּשִׁין בַּיִּרוּשְׁלַיִּם עוּשְׁבִין בַּיִּרוּשְׁלַיִּם עוּשְׁבִין בַּיִּרוּ שֶּׁלָּא אִם בַּן יוֹדְעִין מִי יוֹשֵׁב עִּמְהֶן — they would not agree to sit in judgment at a trial unless they knew who would be sitting with them; וְלֹא הַיּוּ וִיְּלָיִם מִים בּעִּמְהָן בַּיְעוּדְּה אֶלָּא אִם בַּן יוֹדְעִין מִי מִיםב עִּמְהֶן — and they would not enter to dine at a banquet unless they knew who would be dining with them.

Sanhedrin (26a)

אָתַא לַקְמֵיה דָרָבִּי יוֹחַנֵּן — Thereupon, [Reish Lakish] came before R' Yochanan אמר ליה — בני אַדָם הַחַשׁוּדִין עַל הַשָּׁבִיעִית כְּשַׁרִין לְעַבֵּר שְׁנַה — "Are people who are and said to him: suspected of violating the laws of sheviis qualified to intercalate the year?" Then he reconsidered and said: לא קשיַא לי — "On second thought, it is not difficult for me to understand how they can participate in the intercalation proceedings. מִידֵי דַּהֲוָה אַשְׁלשַׁה רועי בַקר — For they are similar to the three cattle herders mentioned above on 18b, whose observations aided the Rabbis in their deliberations on intercalation. ורבנו אחושבנייהו סמוד — The Rabbis, though, relied on their own calculations in deciding to intercalate." Here, too, while R' Chiya and R' Shimon participated in the discussion of whether to intercalate, the actual decision to add the extra month was based on separate calculations. וָהַדֵּר אַמֵּר — But then לא דְמִי — "No, this case is **not similar** to that [Reish Lakish] reconsidered again and said: הָתָם הָדוּר אִימְנוּ רַבָּנֶן וְעִבְּרוּהָ לְהַהוּא שַׁתָּא — For there it was the Rabbis who subsequently voted and intercalated that year. הכא קשר רשעים הוא — Here, though, where R' Chiya and R' Shimon were needed to make the quorum for intercalation it is problematic, because they are וְקַשֵּׁר רְשָׁעִים אֵינוֹ מִן הַמְנֵיָן — and a confederacy of wicked a confederacy of wicked men, men cannot be counted as part of the quorum!"

Yerushalmi (Sanhedrin 1:1)

alone. אמרו ליה תלמידיו — R' Abahu was sitting and judging in the shul of Caesaria — like students said to him: אמר ליה תלמידיו — Did not the teacher instruct us, "Do not judge alone"? אמר להו — He said to them: כיון דאינון חמון לי יתיב — Since [the litigants] see me judging alone, אמר להו — and they nevertheless come to me, כמי שקבלו עליהם — it is as if they accepted me upon themselves.

שלחן ערוך (חושן משפט ז, י) - דיין שיודע בחברו שהוא גזלן או רשע אין לו להצטרף עמו.

פרישה (ז, יד) - דאף על פי שהוא ידון הדין לאמת לדעתו מכל מקום מי יודע שמא יכריענו לרעה, וגם אסור לדון כי אם על פי שלש והעולם סוברים שהוא כשר וכתיב מדבר שקר תרחק.

שלחן ערוך (חושן משפט ג, ד) - ואסור לאדם חכם שישב בדין עד שידע עם מי ישב שמא ישב עם אנשים שאינם הגונים ונמצא בכלל קשר בוגדים לא בכלל בית דין.

תירוצים לסתירה

ב"ח (ז, יד) - דאדם גדול דחשוב כנקיי הדעת שבירושלים איכא איסורא אף במן הסתם לפיכך כתב הרמב"ם וז"ל ואסור לאדם "חכם" שישב בדין עד שידע וכו', אבל כאן לא מיירי אלא בסתם דיין דלא הורגל בפרישות ולפיכך אין איסור במן הסתם אלא אם כן ביודע שהוא גזלן.

אורים (ז, כג) - אף אם כבר ישב לדון עמו ובאמצע הדין נודע לו שהוא רשע צריך להפדיק הדין ההוא ולכן כתב אסור "להצטרף" ולא כתב לישב, להורות שאף אם ישב לא יגמור.

שבות יעקב (א, קלז) - דוקא אם דיין אחד אינו מכיר את שני הדיינים אזי אסור לישב עמהם מן הסתם שאולי אלו השנים הם אינם מהוגנים דהיה בכלל קשר בוגדין כיון שהרוב מהבית דן יהיו אינם מהוגנים והא הוא גם כן נכלל בתוכם, אבל אם שני דיינים מכירין זה את זה רק השלישי אינם מכירין אז ליכא איסורא רק נקיי הדעת היו מחמירין אל עצמן ואין יושבין בדין וכו' והיכי שיודע הדיין שאחד מן הדיינים רשע או גזלן אין לו להצטרף עמו דאך שאינו נקרא קשר בוגדים כיון שהוא רק אחד מכל מקום אסור משום מדבר שקר תרחק.

ערוך השלחן (ג, ז) - אף על פי שכתבו לשון איסור על זה נ"ל דלאו איסור גמור הוא דאין איסור רק לישב אם מי שידוע שהוא רשע גמור כמ"ש בסי' ז', ועוד דחז"ל אמרו זה על נקיי הדעת שבירושלים שהיו עושין כן שלא היו יושבין בדין אלא אם כן ידעו עם מי יושבין ואם יש בזה איסור מדינא מאי רבותא דנקיי הדעת... והידור בעלמא הוא כמו שעשאו נקיי אלא שבירושלים.

ערך ש"י (ג, ד) - כאן מיירי דסגי בלאו הכי ולא נצרכה אלא להעדפה כיון דהוא חכם יכול לדון בעצמו או דקאי אמה דסליק כל זמן שהם רבים וכו' [הרי זה משובח] לכן מספק יפרוש, ולקמן בצריך להצטרף אינו צריך לפרוש רק בודאי וסמכינן ארובא בחזקת כשרות דלא ליתי בעל דין לפסידא... וה"נ כשצריך לאצטרופי אם לא נסמוך ארוב יתעכב הדין ואתה נועל דלת בפני לוין.

<u>קבלו עליהם</u>

שבות יעקב - היכא דקבלו הבעלי דין עליהם ליכא איסורא להצטרף עמו דאז ליכא מדבר שקר תרחק כיון שקבלו עליהם וגם קשר בוגדים ליכא כיון ששנים כשרים... אבל מכל מקום נקיי הדעת היו מחמירין על עצמן בכל ענין שלא לישב בדין אלא אם כן היו יודעין כל היושב עמו שהם כשרים.

ערוך השלחן (ז, כ) - אם קבלו בעלי דינים עליהם רשע זה אף שיודעים מרשעתו יש להתיישב בזה אם מותר להדיין הכשר לישב עמו יחד לדין או לפשרה. [אבל עי' הלכה פסוקה ז, 387.]

דוגמאות

זכרון יהודה (סי' קסב) - בענין הבית דין של ג' שהיה אחד מהם מעדת השטאטעסקווא שבמדינת אונגארן... אפילו אם יהיה דעתו וסברתו לחבר עם עדת המורדים כדי לתקנם ולהדריכם אולי יוכל להשיבם לדרך הישר הא קיימא לן אין אומרים לאדם חטא בשביל שיזכה חבירך היכי דפשע... שאסור להצטרף עמו אף על פי שידונו אמת.

יביע אומר (ב, א) - על פי חקי הממשלה פה מצרים צריך להיות הרכב בית הדין הישראלי באופן שיהיו שני תלמיד חכמים ואחד עורך דין מוסמך... הכא שאין הבעלי דין יודעים שאחד מן הדיינים פסול והוה ליה קבלה בטעות אין כאן קבלות ואין דיניהם דין... גם בנ"ד הרי כמה פעמים שבעל דין אחד אינו מופיע ושולחים אחריו כמה הזמנות עד שבא... הא ודאי לכולי עלמא חשיב כפייה ואין כאן קבלה כלל, והמצטרף עם העו"ד החילוני הזה איסורא קעביד.

ובר מן דין הואיל והעו"ד חשוד לחלל שבתות בפרהסיא נראה דלא מהניא קבלה כלל ומכל שכן שהוא דן על פי חקות העכו"ם, וכבר פסק מרן (כו, א) שאסור לדון בפני דייני עכו"ם ובערכאות שלהם אפילו בדין שדנים בו בדיני ישראל ואפילו נתרצו ב' בעיל דינים לדון בפניהם אסור.